

Duitse belastinghervorming

Auteur(s):

Paridon, C.W.A.M. van

Bijzonder hoogleraar Duitse economie en Nederlands-Duitse economische betrekkingen aan de Vrije Universiteit, alsmede stafmedewerker bij de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid.

Verschenen in:

ESB, 82e jaargang, nr. 4099, pagina 257, 26 maart 1997

Rubriek:**Trefwoord(en):**

sociale, zekerheid, belastingen

De laatste maanden wordt in Duitsland met toenemend enthousiasme over het 'Modell-Holland' gesproken. Bij nagenoeg alles lijkt ons land het goede voorbeeld te geven: arbeidsmarktbeleid, deregulering, winkeltijden, sluiting van kolenmijnen, herziening van de sociale zekerheid, deeltijdarbeid, begrotings- beleid, er lijkt geen einde aan te komen. Nu echter heeft Duitsland toch een onderwerp weten te vinden waarbij Nederland niet voorop loopt: de belastinghervorming.

Vorig jaar presenteerde de Bondsregering een uitgebreid pakket met voorstellen om de Duitse economie te versterken, onder de titel *Programm für mehr Wachstum und Beschäftigung*. Dat er iets moet gebeuren, moge duidelijk zijn. Met een matige economische groei, steeds verder oplopende werkloosheid, omvangrijke financiële transfers van West naar Oost en moeilijk beheersbare begrotingstekorten is het moeilijk om niet pessimistisch te worden. Daarenboven is het nu ook twijfelachtig of Duitsland aan de EMU zal voldoen.

Doel van de voorstellen is lastenverlichting en verlaging van de verschillende belastingtarieven om de Duitse arbeidsmarkt beter te doen functioneren en deze weer concurrerder te maken. Intentie van het plan is te komen tot een netto-belastingverlaging van ongeveer DM 30 mrd. Dat wordt gerealiseerd door een aanmerkelijke verlaging van de belastingdruk voor de lage inkomens, via de introductie van een nieuwe belastingschijf van 15%, en een forse verlaging van het toptarief van 53 naar 39% (waarbij overigens wel een lager aanvangsincome aangehouden wordt) ¹.

Naast een verlaging van de inkomstenbelasting wordt ook voorgesteld de vennootschapsbelasting te verlagen, en wel van 47 naar 35%. Al deze maatregelen houden een bruto belastingverlaging in van DM 82 mrd. De Duitse overheid is zeker nu niet bij machte om ook een overeenkomstig bedrag te bezuinigen. Daarom worden tegelijkertijd tal van maatregelen voorgesteld om de belastinggrondslag te vergroten: verlaging van de autokostenvergoeding, belasting over verdiensten voor weekendwerk en nachtwerk, en meer belasting op bepaalde uitkeringen. Ook wordt gedacht aan een verhoging van de BTW-tarieven, maar vooralsnog ligt dit politiek te gevoelig.

Zoals te verwachten, zijn velen te spreken over de belastingverlaging, maar is het enthousiasme minder groot over de financieringsvoorstellen. Terwijl velen er op vooruit gaan, zijn er ook groepen die meer belasting zullen moeten gaan betalen, zoals gepensioneerden met een spaarinkomen en mensen die werken in ploegendienst, of die ver weg wonen. Er is ook verzet van de SPD. Deze partij neemt in de Bondsraad een meerderheidspositie in. Dat impliceert dat de Bondsraad besluiten van de Bondsdag kan vertragen of amenderen. Die weg kost veel tijd, en daarop heeft de Bondsregering niet willen wachten. Er moest in de huidige economische situatie iets gebeuren. Dat heeft de Bondsregering ertoe gebracht om onderhandelingen met de SPD aan te knopen. De vraag is wel hoe ver beide partijen in die onderhandelingen zullen gaan.

Is dit de oplossing?

Maar zelfs als er overeenstemming tussen regering en oppositie komt, moeten de korte-termijn effecten op de economie niet overschat worden. Lagere belastingen kunnen bijdragen tot meer dynamiek, meer investeringen, en daarmee de zo noodzakelijke aanpassing van de economische structuur. Maar de effecten daarvan zijn pas op langere termijn merkbaar. Afgewacht moet worden of deze belastingherziening werkelijk die stimulans voor de investeringen zal betekenen, zoals de Bondsregering hoopt. De netto-lastenverlichting komt neer op nauwelijks 1% van het bnp. De belastingaanpassingen eind jaren tachtig waren al beduidend omvangrijker, met een netto-aanpassing van 2,5%. Ook na deze wijzigingen blijft het belastingstelsel gecompliceerd en onoverzichtelijk. Daarnaast is het de vraag of de belastingdruk werkelijk een ernstig probleem is: ten opzichte van de andere OESO-lidstaten neemt de Bondsrepubliek qua belastingdruk een middenpositie in. En ten slotte, zolang aan de sociale zekerheidspremies niets verandert, blijven de arbeidskosten in Duitsland hoog. Juist voor de lager betaalden maken de premies het leeuwedeel van de totale lastendruk uit. Het is in dat licht dan ook niet verrassend dat Biedenkopf in het artikel '[Het succesdilemma](#)' pleit voor een herziening van het sociale-zekerheidsstelsel, te beginnen bij de pensioenen. De pensioenvoorstellen van de Bondsregering, die ook in januari naar buiten zijn gekomen, bieden overigens geen oplossing à la Biedenkopf, omdat daarin de door hem bepleite invoering van een kapitaalfonds wordt afgewezen. Ook in de optiek van Biedenkopf lijkt de bijdrage van deze belastingherziening aan het economisch herstel marginaal.

Duidelijk is dat er wat zal moeten gebeuren. Deze voorstellen zijn een eerste stap. Maar als de voorstellen werkelijk moeten bijdragen aan meer groei en minder werkloosheid, dan zal dat eerder moeten voortkomen uit het psychologische momentum dan uit de feitelijke veranderingen.

Thema: de economische prestaties van de verzorgingsstaat:

zie [Win win](#) van R.F.M. Lubbers

[Arbeidsmarkt, bescherming en prestaties](#) van W.B. Roorda en E.H.W.M. Vogels

Uit de vakliteratuur: [Economische groei en de verzorgingsstaat](#) van L.J.M. Aarts

[De verzorgingsstaat tussen gezin en markt](#) van G. Esping-Andersen

[Een sterke verzorgingsstaat](#) van A.B. Atkinson

[Het succesdilemma](#) van K. Biedenkopf

Tot besluit: [Succesvolle inkomensverdeling](#) van A.P.W. Melker

1 Het Duitse Ministerie van Financiën heeft op Internet een site geopend (<http://www.bundesfinanzministerium.de>), waar men zelf kan uitrekenen wat deze belastingvoorstellen voor het eigen inkomen betekenen. Dat lijkt me een goed idee voor Nederlandse politieke partijen. Die zouden op deze wijze hun belastingvoorstellen kunnen populariseren. Hopelijk vergeten ze dan niet ook de kosten van die voorstellen weer te geven.